

НОВА ЗНАХІДКА МОНЕТИ З КЕРКІНІТИДИ

В. М. ЗАСКОКА

Вивчення історії Керкінітиди досить ускладнено через нечисленність джерел. Тим ціннішими виявляються монети, знайдені у межах античного міста. Обмежена кількість відомих монет вимагає уважного ставлення до нумізматичного матеріалу, спонукає виявляти нові пам'ятки, що розширюють наші знання про Керкінітиду.

Рис. 1. Керкінітська монета (натуральна величина).

Це повідомлення має за мету ввести до наукового обігу екземпляр керкінітської монети з приватного зібрання.

Наведемо її опис:

Аверс: голова богині, яка дивиться ліворуч. На ній високий вінець з трьома зубцями, на ший — намисто, по краях — крапковий обідок.

Реверс: вершник на здібленому коні. У високо піднятій правій — спис, націлений праворуч. За спиною вершника колчан з луком. Під задніми ногами коня — горизонтальна риса. Зверху ліворуч від вершника ім'я магістрата: ПОЛУХ. Знизу напис КАРКІ. Співвідношення висей ↑↑. Метал — бронза. Діаметр — 22 мм. Вага 7,15 г. Збереження добре. Монета має наскрізний отвір.

А. М. Зограф датує ці монети 340—330 рр. до н. е.¹, В. А. Анохін — близько 310—300 рр. до н. е.² Зовсім інше датування нещодавно запропонував В. А. Кутайсов. Він відносить карбування монет цього типу до часу правління гераклейського тирана Сатира (352—345 рр. до н. е.)³.

Описувана нумізматична пам'ятка має більшу вагу порівняно з відомими монетами даного типу (максимальна вага відомих екземплярів 6,93 г⁴).

Фактура отвору у монеті, патина дозволяють зробити висновок, що його зроблено ще у давнину. Очевидно, крім основного призначення монета використовувалася як прикраса чи амулет.

Вперше зображення монет цього типу та їх опис опубліковано П. О. Бурачковим 1875 р. Пізніше вони неодноразово публікувались як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками. Нині до тринадцяти відомих за публікаціями монет цього типу належить всього три магістратських імені і тільки один екземпляр з них має магістратське ім'я ПОЛУ. Описувана монета наводить, очевидно, у повнішій формі скорочення цього імені. Можна припустити, що аббревіатура ПОЛУХ належала керкінітському чиновнику на ім'я Полих (ПОЛУХ) або Полікарт (ПОЛУХРАТНС).

Монету придбано у вересні 1989 р. За свідченням власника, її знайдено у прибережній частині Чорного моря у районі Євпаторійського маяка у 1979—1980 рр. Цей факт особливо вартий уваги, бо до теперішнього часу подібні монети знаходили тільки на городищі Керкінітиди, у зв'язку з чим вважалося, що емісія їх була дуже обмеженою.

Знахідка ж свідчить, що ці монети мали дещо більший ареал і, очевидно, їх випуск був масовішим, ніж вважали раніше. У приватному зібранні є ще одна керкінітська монета цієї серії типу «Геракл — Орел», знайдена кілька років тому у Херсонесі і поки що неопублікована⁷.

У майбутньому з накопиченням матеріалу, фіксації місць знахідок ми одержимо можливість визначити ареал та приблизний обсяг емісії цих монет.

Примітки

¹ Зограф А. Н. Античные монеты // МИА.— 1951.— № 16.— С. 161.

² Анохин В. А. Монеты античных городов Северо-Западного Причерноморья.— К., 1989.— С. 84, 115.

³ Кутайсов В. А. Керкинитида.— Симферополь, 1992.— С. 157.

⁴ Орешников А. В. Материалы по древней нумизматике Черноморского побережья.— М., 1892.— Табл. 1.

⁵ Бурачков П. О. О местоположении древнего города Керкинитида и монетах ему принадлежащих // ЗООИД.— 1875.— Т. IX.— С. 131, Табл. IX.

⁶ Анохин В. А. Указ. соч.— С. 84.

⁷ Монета буде опублікована в зводі керкінітських монет, випуск якого планується найближчим часом.

Одержано 24.10.94.

© В. М. ЗАСКОКА, 1995